

obecný a metodologický úvod pro jednání sekcí (za ČSSR jej vypracoval F. Sívák na téma Právne normy určujúce smer a cieľ výchovy k vedeckému svetonázoru).

Jádro konference bylo ovšem přirozeně soustředěno v činnosti sekcí. Jestliže byly označeny jako pracovní, pak lze při celkovém hodnocení konference plným právem říci, že tento název byl pro ně zcela přiléhavý.

Prakticky ke každému příspěvku se rozproutila živá diskuse, v níž účastníci reagovali na přednesené myšlenky, rozvíjeli je a vyslovovali svoje, mnohdy kritické, soudy.

Berlínská konference byla bezpochyby přínosem pro právní historii socialistických zemí a prokázala mimo jiné i vysokou úroveň, kterou má tento obor u nás.

Závěry konference lze shrnout do těchto bodů: a) právněhistorické předměty tvoří nutný teoretický základ pro další studium na právnických fakultách a pouze při jejich dobrém zvládnutí mohou posluchači správně pochopit i pozitivně právní disciplíny. V tomto ohledu je třeba vždy znovu zdůraznit bezprostřední praktický význam právní historie; b) dějiny státu a práva se významně podílejí na formování profilu socialistického právníka, což vyžaduje jejich soustavnou aktualizaci, při respektování specifika oboru a růstu nároků na teoretickou úroveň; c) je nezbytné rozšířit právněhistorické poznatky nejen na právnických fakultách, ale i pro právníky, kteří již působí v praxi; d) nadále je nutno prohlubovat teoretickou úroveň bádání i výuky, používat nejmodernějších metod zkoumání, zejména metody srovnávací a sledovat skutečně marxistické pojetí této oblasti.

Mates, Urfus

Jednání právněhistorické sekce mezinárodní konference "Doba Karla IV. v dějinách národů ČSSR"

Univerzita Karlova uspořádala ve dnech 29.11. - 2.12.1978 u příležitosti 600. výročí smrti českého krále a římského císaře Karla mezinárodní setkání historiků. Vedle společného zasedání, kterým bylo slavnostní zahájení konference v Karolinu a úvodní plenární schůze (29.11.1978), na které byly předneseny referáty prof. V. R z o u n k a , DrSc., Svěbytnost kultury a umění českých a slovenských zemí v době Karlově, prof. V. R á b a , CSc., Věda a vzdělání v době Karlově, doc. M. D o l e ž a l a , Koncepce státu v době Karlově v domácích a mezinárodních souvislostech a pozdravný projev akademika V. V a -

n ě ě k a , probíhalo vlastní jednání v pěti sekcích - historické, dějin umění, právněhistorické, dějin jazyka a literatury, dějin filozofie a přírodních věd.

Cíl a obsah jednání sekce právněhistorické byl zaměřen na objasnění základních rysů vývoje státu a práva v době Karlově a zejména pak na prozkoumání problematiky nové koncepce státu České koruny, státoprávních vztahů mezi českým státem a římskou říší, na rozvoj české právní kultury, domácí právní vzdělanosti a posléze i vlivu právních koncepcí doby Karlovy na další vývoj českého státu a práva.

Tato tematika tvořila také obsah všech 15 referátů či vědeckých sdělení, z nichž referát doc. M. Doležala (viz výše) byl jedním ze tří hlavních koncepčních referátů, které určovaly ideologické zaměření a pojetí celé konference. Některé z ohlášených referátů pak byly předloženy konferenci v písemné formě (prof. B. Kučera, DrSc. Doba Karla IV., živná půda husitského revolučního hnutí, doc. St. Balík, CSc., Ústavní postavení krále anglického, francouzského a českého v době Karlově).

Vlastní jednání právněhistorické sekce otevřel odpoledne 30.11. 1978 akademik V. Vaněček svým referátem "Ke Karlovu projektu kodifikace zemského práva pro český stát." Autor se v něm zabýval především obsahem - právním a ideologickým - Karlova návrhu a charakterizoval historické podmínky jeho vzniku i důvody jeho odmítnutí šlechtou. Upozornil na dosud nepovšimnuté souvislosti Karlova "Proemia" s uvozovacími konstitucemi Codexu Justinianova.

Prvým zahraničním referátem na sekci bylo vystoupení doc. dr. H. Kuntschkeho (Humboldtova univerzita Berlín), který přednesl referát "K obsahu a historické charakteristice zákonodárství Karla IV. ve Zlaté bule". Dr. J. Kejř, CSc. v referátě "Maiestas Carolina v dochovaných rukopisech" provedl podrobný rozbor všech známých variant návrhu zákoníka. Objasnění souvislostí mezi pražskou univerzitou a uherským státem, význam studia a působení uherských studentů v Praze a uherských diplomatů na Karlově dvoře obsahoval důkladný referát prof. A. Czimmermanna (Univerzita v Pécsi, MLR).

Doc. J. Karpát (Bratislava), se ve svém vystoupení "Státoprávní obdoby v Čechách za Karla IV. a v Uhorsku za Ludvíka z Anjou" se zdarem pokusil na základě srovnání ústavněprávního vývoje v obou říších vyvodit obecné závěry o historických podmínkách, které ovlivňovaly jejich vývoj.

Úvodním referátem druhého zasedání právněhistorické sekce (dopoledne 1.12.1978) byl referát prof. St. Russockého (Univerzita Varšava) "Monarchie a stavy ve střední Evropě v době Karla IV.",

ve kterém autor provedl kritické srovnání vývoje vztahů mezi stavy a panovníkem ve státě uherském, polském a českém. Dr. K. L i t s c h , CSc., přednesl důkladně založený příspěvek "Pojem Svaté říše římské a lenní závislost českého království", ve kterém se zabýval otázkou tzv. lenní závislosti českého státu na římské říši. Prof. dr. J. C v e t l e r (Brno) charakterizoval ve svém příspěvku "Maiestas Carolina a zákoník Štefana Dušana" základní rozdíly mezi oběma zákonodárnými díly a jejich historickou podmíněností. Doc. K. M a l ý , CSc. shrnul ve svém sdělení "Ke Karlově koncepci českého státu" názory na úlohu státu České koruny v době Karlově, na význam koncepcí, které tu vznikaly, pro další vývoj českého státu v době stavovské a za absolutismu. Dr. V. U r f u s , CSc. (Univerzita Brno) se v referátě "Cechovní a hospodářská politika Karla IV." zabýval skutečnostmi charakterizujícími ekonomický vývoj v českém státě a úlohou cechů v Čechách ve 14. století.

Třetí a poslední zasedání sekce bylo zahájeno referátem prof. J. K a d l e c e (Horní Cerekev) "Učitelé právnické fakulty University Karlovy v době předhusitské". Objasnili podstatu výuky a ukázali na osobnosti významných právníků působících na univerzitě i na jejich vliv ve společenském životě Karlovy doby. Dr. K. A d a m o v á , CSc. (Univerzita Karlova) se zabývala ve svém sdělení "K heraldické výzdobě staroměstské mostecké věže (právněhistorický pohled)" právním významem výzdoby mostecké věže v Praze a poukázala na její závislost na historickém dotváření struktury státu České koruny. Dr. V. Š o l l e (Praha) pak svým sdělením "Donatio sub modo krále Jana z 23.X.1341 jakožto právní a hospodářské zajištění stavby gotické katedrály v Praze" se pokusil postihnout právní povahu a dosah tohoto nadačního aktu i podněty, jež vedly krále k tomuto rozhodnutí.

Stručný přehled a charakteristika přednesených referátů však ani zdaleka nevystihují celé jednání sekce, které spočívalo především v živé a často bezprostřední diskusi, která vedla k neformální výměně názorů, k ujasnění koncepcí a byla tak v pravém slova smyslu pracovní.

V podstatě lze tedy shrnout celé jednání právněhistorické sekce do tří tematických okruhů.

Účastníci sekce se ve svých vystoupeních především shodli na tom, že český stát se ve 14. století konstituuje již jako stát centralizovaný se silnými stavovskými rysy, nezávislý na říši římské. Vztahy českých panovníků k římskému císaři byly pak posouzeny především jako vztahy mezinárodní, odpovídající počátkům rozvoje feudálního mezinárodního práva. Rovněž bylo konstatováno, že v době Karlově byly položeny právní základy existence českého státu pro zbytek feudalismu.

Pokud jde o problematiku Karlova zákonodárného projektu, bylo jednáním sekce osvětleno, že neodpovídal stavu a potřebám tehdejší české společnosti a právě proto skončil neúspěšně. Toto zjištění bylo pak podrobena porovnání s vývojem v sousedních státech - v Uhrách, Polsku a Srbsku - a bylo zjištěno, že úsilí Karlovo zapadá do obecné kodifikační tendence, projevující se prakticky v celé Evropě a související s procesem překonávání státu feudální rozdrobenosti a s růstem stavovských tendencí.

Další skupinou problémů, posuzovaných v sekci, byly otázky právní vzdělanosti a jejího aktuálního významu v politickém, správním i diplomatickém životě 14. století. Byl prokázán značný vliv právníků na vytváření vnitřní i zahraniční politiky a současně bylo poukázáno i na pronikání právních teorií tehdejší doby do státoprávních koncepcí Karla. Mezi významné okruhy otázek v sekci projednávaných, patřila i problematika ekonomická, posuzovaná zejména z hlediska finančního základu Karlovy vlády i jejího vztahu k cechům.

Jednání sekce, na kterém se vedle zástupců zahraničních vědeckých pracovišť (Polska, NDR a Maďarska) podílelo po všechna tři zasedání kolem 25 - 35 domácích účastníků, jak v jednotlivých příspěvcích, tak i ve svém souhrnu představuje nesporný přínos pro rozvoj právněhistorických poznatků o státu a právu ve 14. století. V mnoha směrech byly opraveny některé starší soudy o Karlově zákonodárné činnosti, nově byly objasněny některé dílčí stránky postavení českého krále v římské říši a nově byl objasněn i význam právníké vzdělanosti ve 14. století. Právněhistorická sekce se tak významnou měrou podílela na nesporném úspěchu celé konference.

doc. K. Malý

Medzinárodná konferencia romanistov a civilistov vo Varšave

Inštitút rímskeho práva a Inštitút civilného práva Právnickej fakulty vo Varšave v spolupráci s Gruppo di Ricerca sulla Diffusione del Diritto Romano z Univerzity v Sassari a Neapoli zorganizovali v dňoch 3.-7. novembra 1978 neďaleko Varšavy (Popovo) trojdňový medzinárodný seminár k dvom nasledovným problémom: 1. Politická ideológia, inštitucionálna štruktúra a realita súčasných ústav, 2. Kontinuita a inovácia práva civilného (vlastníctvo, zodpovednosť). Okruh prvej problematiky sa týkal prednášok a diskusií o politických ideológiach